

Commissie voor Radio- en TV-aangelegenheden van de Nederlands Gereformeerde Kerken

Voorzitter : Ir. R.W. Visee, Goudsbloemlaan 69, 2565 CP Den Haag; tel: 070-3637739
Secretaris: Dr. W. Ferwerda, Belle van Zuylenlaan 18, 1183 EH Amstelveen; tel: 020-6433406
e-mail: wij.ferwerda@planet.nl

Rapport voor de Landelijke Vergadering 2004

De Nederlands Gereformeerde Kerken participeren sinds 1995 in de Stichting Zendtijd voor Kerken (ZvK) met als doel het verzorgen van uitzendingen van kerkdiensten via Radio en Televisie. Het Mission Statement van het ZvK, geformuleerd in 96-97 is nogmaals opgenomen, met daaronder vermeld de deelnemers aan de Stichting; het dient gedeeltelijk als uitgangspunt voor dit rapport.

Dit rapport zal vooral gaan over de discussies in de afgelopen periode over het beleid voor de toekomst. Over dit beleid is een uitspraak van de LV nodig.

Cijfermatige en andere gegevens over de afgelopen jaren zijn in het 2^e deel van dit rapport opgenomen en in bijlagen.

Stichting Zendtijd voor Kerken

Mission Statement

De Stichting Zendtijd voor Kerken wil door het uitzenden van met name kerkdiensten via radio en televisie in dienst staan van de opdracht van de kerk het evangelie van de gekruisigde en opgestane Heer Jezus Christus te verkondigen, ook in het publieke leven.

Door deze uitzendingen te verzorgen wil ze enerzijds kijkers en luisteraars bereiken die, om welke reden dan ook, de kerk niet meer bezoeken en anderzijds een wervend appèl doen uitgaan tot hen die geen relatie met de kerk en het evangelie (meer) hebben.

De kerkgenootschappen die samenwerken in ZvK aanvaarden de Bijbel als het betrouwbare Woord van God en als het hoogste gezag voor geloof en leven, ook voor de verkondiging van het evangelie via de media.

Voor het bereiken van de kijkers en luisteraars streeft zij er naar dat taalgebruik en vormgeving eigentijds zijn, in verbondenheid met de gemeente van Christus wereldwijd en van alle tijden.

Hilversum, 5 juni 1997

De kerkgenootschappen:

- de Christelijke Gereformeerde Kerken
- de Gereformeerde Kerken (vrijg.)
- de Nederlands Gereformeerde Kerken
- de Unie van Baptisten Gemeenten in Nederland
- de stichting Zendtijd Evangelische Gemeenten, waarin opgenomen het Platform voor Pinkster en Volle Evangelie Gemeenten en Evangelische Gemeenten in Nederland

Beleidsontwikkelingen

De visie op het beleid, hierna beschreven, is al af te lezen uit het Mission Statement. “kijkers en luisteraars bereiken, die de kerk niet meer bezoeken en anderzijds een wervend appèl doen uitgaan tot hen die geen relatie met de kerk en het evangelie (meer) hebben”. Bij het denken hierover wordt kortweg gesproken over kerkelijken, randkerkelijken en niet-kerkelijken. Voor de praktijk wordt “kerkelijk” en “gelovig” in elkaars verlengde gezien.

Door een onderzoek van het bureau Censydiam (voor de achtergrond en doelstellingen van dit onderzoek zie bijlage 1) is het denken hierover in een stroomversnelling gekomen en wordt toegewerkt naar een besluitvorming. Bij alle gedachtevorming wordt alleen over TV gesproken en nauwelijks over Radio.

Oorspronkelijke grondtoon

De Stichting ZvK is een samenwerkingsverband dat ten dienste van de kerken staat om uitzendingen van kerkdiensten voor Radio en TV mogelijk te maken door technische en organisatorische ondersteuning. Via de stichting verlopen ook de contacten met het Commissariaat voor de Media.

Toegevoegde tonen

“Technische en organisatorische ondersteuning” is een te simpele omschrijving van het werk van de ZvK, de service gaat veel verder, zoals:

- introductiedag voor voorgangers die een uitzending gaan verzorgen;
- adviezen over de aanpak van een TV-dienst zoals: kies voor de dienst een duidelijke doelgroep en varieer met aandachts- en blikvangende intermezzo's.
- verzorgen van een korte introductie over de gemeente en plaats van uitzending
- regelen van de nazorg.
- het mogelijk maken en mee organiseren van een Kroonbede dienst (Radio)

etc. etc.

Door de mogelijkheid om vooral via het medium TV een breed en ook niet-kerkelijk publiek te bereiken, wordt als het ware automatisch de aandacht gericht op randkerkelijken en niet-kerkelijken. Hier wordt dan ook nadrukkelijk op gewezen bij de gemeenten die een uitzending gaan verzorgen door ZvK zelf en ook meer of minder door deputaatschappen/commissies. Het evangelisatie-aspect komt dus sterk naar voren.

Nieuwe tonen

De belangrijkste nieuwe toon, die in de discussie de boventoon voert, is de volgende. Het is niet goed mogelijk de drie doelgroepen, kerkelijken, randkerkelijken en niet-kerkelijken, binnen één TV-dienst te bereiken. Keuze is noodzakelijk.

1. Voor de zondagse TV-dienst willen we kiezen voor de groep randkerkelijken/kerkverlaters. Dit betekent dat bij het nadenken over thema, inhoud en opzet voor en b.v. het taalgebruik in de uitzending, andere doelgroepen –kerkelijk meelevenenden en niet-kerkelijken, niet primair in beeld zijn. Voor niet-kerkelijken wordt een apart programma gemaakt (zie 2) maar leden van eigen kerken/gemeenten zijn dus niet een primaire doelgroep (meer), waarop TV-uitzendingen van ZvK zich in thema en verwoording richten. Ze horen er wel bij, maar worden gezien als mede-opdrachtgevers.

2. Daarnaast moeten we de mogelijkheden om niet-kerkelijken te bereiken beter benutten. Een kerkdienst op zondag is daar minder geschikt voor, vanwege houding en vooroordeel van

de niet-kerkelijken ten aanzien van kerk en kerkdiensten. Een apart op hen gericht programma is veel beter.

Daarom het volgende voorstel vanuit bestuur en bureau ZvK:

Alle TV-diensten worden 10 minuten ingekort van 59 naar 49 minuten.*

De tijd die beschikbaar komt wordt gebruikt voor speciale 10-minuten programma's gericht op niet-kerkelijken. Deze programma's moeten doordeweeks worden uitgezonden op een zo gunstig mogelijke tijd (prime time, nog nader te bepalen en aan te vragen).

Hoe moeten die 10-minuten programma's gemaakt/ingevuld worden?

Het moet gericht zijn op de "zoekers" (niet kerk-vijandigen) en vanuit hun belevingswereld gemaakt worden;

het persoonlijk element is belangrijk;

het geeft hen iets door over belangrijke begrippen van het Evangelie;

het is te herkennen als programma van de participerende kerken en ZvK.

Een aantal thema's zou van te voren door een groepje personen vanuit de kerken geformuleerd kunnen worden en aan gemeenten die een TV-dienst gaan verzorgen ter keuze worden aangeboden. Dit thema geldt dan voor de eigen kerkdienst en het 10-minuten programma, zodat er herhaling en herkenning kan ontstaan.

Zo worden de gemeenten die de tijd hebben "ingeleverd" er nauw bij betrokken.

Ook de nazorg van het 10-minuten programma wordt door de gemeente verzorgd, evenals voor de eigen kerkdienst.

Commentaar van eigen Commissie:

- 1. Publieke uitzendingen, TV meer dan radio, hebben een breed scala aan kijkers of luisteraars, hetgeen kansen biedt voor uitdragen van het evangelie.*
- 2. Het is nog een zoeken en tasten hoe die kansen het beste kunnen worden benut. Een TV-kerkdienst is in doorsnee meestal niet een standaarddienst, maar wordt vaak op de kijkers gemaakt.*
- 3. Uw commissie heeft gemeend voor de periode van de eerstkomende planningsperiode (2004) accoord te moeten gaan met het voorstel van 10 minuten programma's doordeweeks gericht op de doelgroep van niet-kerkelijken, met daarbij de inlevering van 10 minuten per TV-dienst of inlevering van tijd op een andere wijze berekend. **Zij wil graag een reactie daarop van de Landelijke Vergadering.***
- 4. Het volgende dient hier dan ook bij betrokken te worden:
Naast het principiële aspect dat aparte programma's (niet te vergelijken met dagTV; dat zijn vrij goedkope herhalingsprogramma's) worden gemaakt anders dan voor kerkdiensten is er ook het punt van de verantwoordelijkheid. Deze verschuift ontegenzeggelijk voor dit onderdeel meer of minder van lokale gemeente naar Commissie en/of groepje geselecteerde personen en/of ZvK.*

3. Uit de analyse van Censydiam kwam ook naar voren dat het aanbeveling verdient de herkenbaarheid van ZvK te vergroten. Een middel daartoe zou zijn een vaste presentator als eigen gezicht. Deze zou naast aankondigen ook voldoende ter zake deskundig moeten zijn om zonodig uitleg van iets te geven. Dit geldt ook voor alle zondagse kerkdiensten op TV.

Uw commissie zag onvoldoende redenen om tegen dit voorstel te zijn.

* De door het Commissariaat toegewezen TV-tijd is volledig aan de kerken toegewezen volgens een bepaalde verdeelsleutel gebaseerd op het ledental. Omdat de kerken, weliswaar onder de paraplu van ZvK, zendtijd aanvragen en krijgen, is het zendtijd van de kerken en niet van ZvK.

Cijfermatige en andere gegevens

In het vorige rapport is al mededeling gedaan van de hernieuwde aanvraag in 2000 bij het Commissariaat voor zendtijd, waarbij ook om uitbreiding werd gevraagd. Dit werd niet gehonoreerd, maar door een aangepaste interne verdeling tussen IKON en ZvK kreeg ZvK per 1-1-2002 extra uren radio- en TV-zendtijd. Dit vindt u terug in volgende staatje met de verdeling van de uren.

Verdeling kerkdiensten verzorgd door Stichting Zendtijd voor Kerken

Jaar: Deelnemer:	2001	2002	2003
	<u>R+TV</u>	<u>R+TV</u>	<u>R+TV</u>
CGK	9+2	9+3	10+2
GKV	10+4	13+4	12+5
NGK	5+2	5+1	5+2
UvB	5+1	5+1	5+1
ZEG	6+6	8+7	8+6
Kroonbede	1	1	1
Totaal	36+15	41+16	41+16
NGK- diensten:	28/1 Maassluis 4/3 Ede (TV) 15/4 Heerde 1/7 Lelystad (TV) 22/7 Sliedrecht 16/9 Kroonbede 11/11 Assen	17/2 Zwolle 26/5 Langerak 25/8 Apeldoorn 22/9 Wezep (TV) 29/9 Doorn 8/12 Nijverdal	5/1 Amersfoort 9/3 Schiedam 23/3 Eindhoven (TV) 29/6 Leerdam 26/10 Zoetermeer 2/11 Almere (TV) 31/12 Dronten

Inmiddels is er meer veranderd. De NCRV is gestopt met het uitzenden van TV-kerkdiensten op zondag, 12 totaal per jaar. Deze tijd gaat nu ingevuld worden door IKON en ZvK. Daardoor heeft ZvK in 2004 er 4 TV-diensten bij gekregen, zij het dat daar geen betaling voor komt.

In 2003 zijn de omroepen van de Publieke Omroep gevisiteerd door een daartoe door de minister ingestelde visitatiecommissie. Hiervoor diende een zelfevaluatie-rapport opgesteld te worden door de zendgemachtigden. ZvK heeft dit rapport, opgesteld door 3 leden van de RvTA (waaronder br. R.W. Visee van onze commissie) en het ZvK-bureau, in januari 2003 aangeboden. In mei 2003 heeft de visitatiecommissie een bezoek gebracht en zijn er vragen gesteld. Het eindrapport van de visitatiecommissie wordt in april 2004 verwacht.

Vanaf sept. 2000 wordt een informatiebulletin uitgegeven door ZvK. Daarin vindt u korte interviews, mededelingen, ingezonden brieven etc. kortom vele wetenswaardigheden over her reilen en zeilen van de Stichting. Tijdens de landelijke vergaderingen liggen op de "leestafel" de uitgekomen nummers ter inzage.

Over de afgelopen periode zijn er geen belangrijke ontwikkelingen op het gebied van internet te noemen. Er zijn wel enkele ideeën naar voren gebracht, maar realisatie bleek moeilijker dan verwacht. Ook waren er andere zaken die prioriteit verdienden.

In de bijlagen 2 zijn enkele gegevens uit het vorige rapport opgenomen voor hen voor wie deze materie geheel nieuw is.

Tevens zijn enige luister en kijkcijfers weergegeven over de jaren 2000/2002 in bijlage 3.

Na het aftreden van ds. Z.G. van Oene in 2001 heeft ds. B.J. Eikelboom de plaats in het bestuur van ZvK ingenomen. Tevens was hij voorzitter van de commissie.

Om verstrengeling van verantwoordelijken te voorkomen heeft hij begin 2003 te kennen gegeven het voorzitterschap te willen overdragen. Deze taak is overgenomen door br. R.W. Visee.

Inmiddels heeft ds. Eikelboom te kennen gegeven in ieder geval zijn bestuurslidmaatschap in 2005 niet te willen continueren, omdat het een vrij zware taak is.

De huidige samenstelling van de Commissie voor Radio- en TV-aangelegenheden van de NGK is als volgt:

Ir. R.W. Visee, voorzitter; Dr. W. Ferwerda, secretaris; Ds. W. van Dijk; Ds. B.J. Eikelboom (lid van het ZvK-bestuur) en Ds. A.M. van Leeuwen.

Amstelveen, 5 oktober 2003

Censydiam onderzoek

bijlage 1

Achtergrond

In 2000 zijn de televisie- en radio-uitzendingen van *Zendtijd voor Kerken* doorgelicht door enkele christelijke radio- en televisiedeskundigen. Centrale vragen die hieruit werden geformuleerd zijn: voor wie worden *Zendtijd voor Kerken* uitzendingen eigenlijk gemaakt; lukt het om de diverse doelgroepen (kerkelijk en minder of niet kerkelijke mensen) met één programma te bereiken en welk type programma past daar het beste bij?

De bekende Kijk- en Luister-Onderzoekgegevens geven hier slechts in beperkte mate inzicht in. De gedachten, gevoelens en motivaties van gelovigen en (potentiële) kijkers kunnen hier niet uit worden gedestilleerd.

Om de doelgroep van *Zendtijd voor Kerken* werkelijk beter te leren kennen, is alleen evaluatief onderzoek niet voldoende. Het is van belang te achterhalen welke motivaties en behoeften ten grondslag liggen aan het kijken naar de uitzendingen. De verwachtingen t.a.v. de invulling van de uitzendingen en de wijze waarop men er mee omgaat, komen hier immers uit voort.

Op grond van bovenstaande gegevens heeft het Bestuur van ZvK het volgende vastgesteld:

We willen inzicht hebben in welke elementen uit een kerkdienst, op welke wijze gegroepeerd tot één geheel en idem gepresenteerd, het beste overkomen bij televisiekijkers. En ook: wat verwachten mensen van “de kerken” als zij afstemmen op of te maken krijgen met het televisieprogramma “kerkdienst” en wat willen zij dan zien?

Concreet zijn vervolgens voor Censydiam **de onderzoeksdoelstellingen** als volgt geformuleerd:

- Analyse van het gedrag en de situatie rond kerkdiensten op televisie. Wanneer kijkt men naar deze televisieprogramma's? Wat is de aanleiding om te kijken? Hoe ervaart men het kijken naar een kerkdienst/samenkomst op de televisie? Op welke wijze kijkt men naar het programma (intensief voor de televisie, televisie op de achtergrond, met of zonder onderbrekingen, etc. etc.)?
- Analyse van de dieperliggende motivaties en behoeften m.b.t. het kijken naar religieuze televisie-uitzendingen in het algemeen en naar kerkuitzendingen in het bijzonder, alsmede het bepalen van de hieruit voortkomende (subjectieve) verwachtingspatronen en criteria. Hoe staan de mensen in hun geloof? Wat betekenen de uitzendingen voor hen? Hoe beleeft men de uitzendingen? In welke fundamentele behoefte voorzien deze voor de verschillende groepen kijkers (regelmatige kerkbezoekers, randkerkelijken, kerkverlaters)?
- Wat is de perceptie en beleving van verschillende concepten van religieuze televisie programma's zoals Hours of Power, BBC Songs of Praise en vieringen van *Zendtijd voor Kerken*, IKON en NCRV? Hoe worden de verschillende uitzendingen op cognitief en affectief niveau gewaardeerd (spontaan en aan de hand van een videocompilatie)? Wat is hun boodschap? Wat zijn de gepercipieerde sterkten en

zwakten? Welke motivaties en behoeften liggen ten grondslag aan deze waardering en beleving? In hoeverre dragen de programma's bij aan het eigentijdse en moderne imago van religie in het algemeen en kerkdiensten in het bijzonder?

- Detailanalyse van de uitzendingen van *Zendtijd voor Kerken* a.d.h. van een band met een recente uitzending. Hoe wordt de kerkdienst beoordeeld? In hoeverre wordt men er door aangetrokken? Wat zijn de gepercipieerde sterkten en zwakten? In hoeverre is er behoefte aan standaardkerkdiensten of juist niet? Hoe worden de verschillende elementen van de uitzendingen gewaardeerd (zoals prediking, samenzang, opnames kerkzaal, persoonlijke getuigenissen, schriftlezing, interviews, etc.)? Welke behoefte is er om iets buiten de kerkdienst om te zien (presentatie, blik in de gemeente, persoonlijke getuigenissen, nawoord, etc.)?
- Bepalen van een optimale invulling van de uitzendingen van *Zendtijd voor Kerken* op basis van een diepgaand inzicht in de behoeften en motivaties van de doelgroep. Hierbij zijn de kerndoelstellingen: uitdragen van de boodschap wat God voor jou kan betekenen en het neerzetten van een eigentijds beeld van kerkdiensten.

Enige relevante informatie uit het rapport van 2000 (aangepast)

ZvK krijgt ook gelegenheid enkele uren per jaar **DagTeleVisie** te verzorgen. Dit wordt per jaar aangevraagd bij het Netmanagement van Nederland 1. Het gaat hierbij om een totaal van ca. 5 uur. De uitzendingen, 12 of 13 per jaar, zijn op zaterdagmorgen en duren 25 minuten. Omdat herhaling van kerkdiensten of delen daarvan als niet wenselijk wordt gezien, wordt gebruik gemaakt van (ongebruikte) opnamen van omlijsting van kerkdiensten, opnamen van manifestaties of kooruitvoeringen. Ook wordt hierbij meestal een korte meditatie uitgezonden, die hiervoor apart wordt opgenomen. Deze uitzendingen worden niet door het CvM gesubsidieerd en moeten uit eigen reserves worden bekostigd.

ZvK doet mee aan de **vluchten van Wilde Ganzen**. Dit betekent dat een gemeente die een TV-dienst verzorgt een collectiedoel voor een project kan kiezen, dat ook bij Wilde Ganzen wordt aangemeld. Dit moet dan wel een diaconaal project zijn, waarbij het geven van structurele hulp wordt beoogd en het moet een half jaar van te voren worden aangemeld. Dit wordt dan rondom en na de dienst m.b.v. 4 TV-spotjes onder de aandacht van de kijkers gebracht, die hiervoor ook een bijdrage kunnen geven. De bedoeling is dan dat het streefbedrag ook ter beschikking wordt gesteld (€ 16.000- tot € 22.500-). Uit de pot wordt bijbetaald als er te weinig wordt bijeengebracht; een eventueel restant gaat naar de pot.

Bij de uitvoering van het werk neemt het bureau binnen de organisatie van de ZvK een belangrijke plaats in, vooral in de voorbereiding en uitvoering van de werkzaamheden. Er is een directeur met op dit moment 4 vaste medewerkers, in totaal 3,8 formatieplaatsen, incl. de directeur. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een wisselend aantal free lance medewerkers.

De stichting wordt geleid door een bestuur bestaande uit 5 leden, uit elke groepering één lid. Vanuit de NGK is nu ds. B.J. Eikelboom lid van het bestuur. Ds. H.J. Siegers. lid van de Geref. Kerken vrijg. is voorzitter..

Alle leden van de deputaatschappen/ commissies hebben zitting in de Raad van Toezicht en Advies, in totaal 19 personen. Deze Raad vergadert normaliter 2x per jaar en adviseert het bestuur. Daar worden ook alle beleidsvoorstellen ingebracht en besproken. Uiteindelijk is het deze Raad die fiat moet geven aan belangrijke uitvoeringsbesluiten in beleidsmatige zin.

Veel aandacht wordt besteed aan de voorbereiding van met name de voorgangers. Twee keer per jaar wordt er een **instructiedag** gehouden, waar de voorgangers, die een dienst voor radio of TV moeten gaan verzorgen, worden uitgenodigd. Door middel van lezingen,

groepsopdrachten, onderlinge gesprekken en vertoon van een video met ervaringen van voorgangers, wordt getracht een zo goed mogelijke voorbereiding te geven op de taak. Ruim van te voren wordt contact opgenomen met de gemeente en dominee, waar een dienst uitgezonden gaat worden, en wordt alles doorgesproken, vragen beantwoord en adviezen gegeven.

Vanuit de ZvK wordt veel aan **PR** gedaan om de **naamsbekendheid** te vergroten. Zo zijn er in 1998 en 1999 advertenties geplaatst in verschillende (dag)bladen, waarin de uit te zenden kerkdiensten werden aangekondigd. Vanwege de kosten is dat gestopt.

Er is tevens een folder ontwikkeld, die meer gericht is op de achterban van de participerende kerken, ZvKader genoemd. ZvKader vanaf september ligt op de leestafel.

Zie ook het stukje over een vaste presentator in het rapport.

Bijlage 3

De **luister- en kijkcijfers** worden zo goed mogelijk bijgehouden en geanalyseerd. Enkele cijfers worden hieronder gegeven.

Luisterdichtheid kerkdiensten - 747 AM zondag 17.00 – 18.00 uur.

Percentages; elke 0,1% staat voor ca. 13.000 luisteraars

Jaar:	2000	2001	2002
dec-jan	0,3	0,5	0,3
jan.-feb.	0,3	0,5	0,4
feb.-mrt	0,3	0,5	0,4
mrt-april	0,2	0,4	0,4
april-mei	0,2	0,3	0,3
mei-juni	0,3	0,3	0,4
juni-juli	0,3	0,2	0,4
juli-aug.	0,3	0,2	0,3
aug.-sep.	0,3	0,3	
sep.-okt.	0,4	0,3	
okt.-nov.	0,4	0,3	
nov.-dec.	0,4	0,3	

Televisie (kijkcijfers in totale aantallen met % tussen haakjes)

02-12-01	100.000 (7)	Eén procent staat voor 9.000-16.000 mensen, afhankelijk van het totaal aantal kijkers. Op 3 maart was er schaatsen op de TV hetgeen zich direct vertaalt in de kijkcijfers.
25-12-01	125.000 (9)	
13-01-02	75.000 (5)	
03-02-02	75.000 (5)	
03-03-02	30.000 (2)	
31-03-02	60.000 (5)	
21-04-02	75.000 (6)	
05-05-02	100.000 (6)	
02-06-02	45.000 (3)	
30-06-02	90.000 (6)	
14-07-02	60.000 (5)	
04-08-02	60.000 (7)	
01-09-02	45.000 (4)	
22-09-02	130.000 (9)	
06-10-02	75.000 (5)	
03-11-02	60.000 (4)	